

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Musikin koulutusohjelma

Roosa Tourunen

HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ MUSIIKINKUUNTELUPISTE
VOIMALAN HYVINVOINTIKULMAAN

Opinnäytetyö
Marraskuu 2014

OPINNÄYTETYÖ
Marraskuu 2014
Musiikin koulutusohjelma

Länsikatu 15
80110 JOENSUU
(013) 260 6777

Tekijä
Roosa Tourunen

Nimeke
Hyvinvointia edistävä musiikinkuuntelupiste Voimalan hyvinvointikulmaan

Toimeksiantaja
Karelia-ammattikorkeakoulu VOIMALA

Tiivistelmä

Tässä toiminnallisessa opinnäytetyössä suunniteltiin tammikuussa 2015 avattavaan hyvinvointikulmaan musiikinkuuntelupiste, jonne toteutettiin kuunneltavaksi neljä ääniteosta. Työn toimeksiantajana toimi Karelia-ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveystieteiden keskuksen kehittämis- ja palveluympäristö Voimala.

Ääniteoksia varten kerättiin materiaalia äänittämällä soitettuja ja laulettuja improvisaatioita. Äänitetyn materiaalin joukosta valittiin tarkoitukseen sopivia improvisaatiopätkiä, joita teoksissa yhdisteltiin erilaisten äänimaisemien ja äänitehosteiden kanssa.

Työssä tarkasteltiin musiikin vaikutusta terveyteen ja hyvinvointiin. Ääniteoksiin pyrittiin luomaan sellaisia tunnelmia, joihin olisi helppo uppoutua ja jotka veisivät ajatukset pois arjen kiireistä ja stressistä. Tavoitteena oli luoda musiikkia, joka vaikuttaisi positiivisesti kuulijansa hyvinvointiin. Toisena tavoitteena oli luoda musiikinkuuntelupiste, joka tarjoaa jatkokehittelymahdollisuuksia tekijänsä lisäksi myös muille opiskelijoille ja muusikoille.

Kieli
suomi

Sivuja 34
Liitteet 4
Liitesivumäärä 4

Asiasanat
hyvinvointi, äänitekniikka, äänimaisema, säveltäminen

THESIS
November 2014
Degree Programme in Music

Länsikatu 15
80110 JOENSUU
FINLAND
+358 13 260 6777

Author
Roosa Tourunen

Title
Designing a Music Listening Place for Improving Well-Being for the Voimala Welfare Center

Commissioned by
Karelia University of Applied Sciences VOIMALA

Abstract

The aim of this functional thesis was to design a music listening place with four sound art pieces which were produced for the welfare center opened in January 2015. This study was commissioned by Voimala development and service environment in Centre for Social Services and Health Care of Karelia University of Applied Sciences.

The material for the sound art pieces was collected by recording musical improvisations. From the recorded material suitable improvisations for the purpose were selected. In the completed sound art pieces those improvisations were combined with different soundscapes and effects.

The objective of this thesis was to consider how music affects health and well-being. The intention in the sound art pieces was to create atmospheres which are easy to get absorbed in and to forget everyday hastiness and stress. The aim of the work was to create music that affects positively to the listener's well-being. The second goal was to build a music listening place which offers possibilities for further development, not only for the author but also for other students and musicians.

Language
Finnish

Pages 34
Appendices 4
Pages of Appendices 4

Keywords
well-being, audio technology, soundscape, composing

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Musiikin vaikutus hyvinvointiin	6
2.1	Musiikkiterapia.....	7
2.2	Musiikin elementtien vaikutus.....	8
2.3	Musiikin psykologiset ja fysiologiset vaikutukset	9
3	Äänittäminen ja äänen jälkikäsittely	10
3.1	Mikrofonien valinta	10
3.2	Mikrofonien asettelu	11
3.3	Jälkikäsittely eli miksaus	12
4	Äänimaisemat	13
4.1	Erilaisia äänimaisemia.....	13
4.2	Äänimaisemamusiikki.....	14
5	Opinnäytetyön lähtökohdat ja tehtävä.....	15
6	Prosessi	16
6.1	Projektin käynnistäminen	17
6.2	Äänimateriaalin kerääminen.....	18
6.3	Materiaalin työstäminen ääniteoksiksi.....	21
6.4	Koeyleisön palaute ja teoksien viimeistely	23
6.5	Musiikinkuuntelupiste	24
7	Ääniteokset	25
7.1	Sadepäivä	26
7.2	Metsäpuro	27
7.3	Polku	28
7.4	Kuvauksia.....	29
8	Yhteenveto.....	29
9	Pohdinta.....	31
	Lähteet.....	34

Liitteet

Liite 1	Äänityksissä käytetyt mikrofonit ja niiden sijoittelu
Liite 2	Hyvinvointikulman pohjakuva
Liite 3	Silence Sound Center -tuoli
Liite 4	The Box Lounger -tuoli

1 Johdanto

Kiireisen koulupäivän keskellä istahdan mukavaan nojatuoliin, jonne uppoudun eristäytyen hetkeksi ympäröivästä metelistä. Kuuntelen musiikkia, joka vie ajatukseni muualle rentouttaen ja piristäen mieltäni. Pienen hetken pysähdyksen jälkeen jaksan jatkaa opiskelua tai työskentelyä paremmin. Tällaisesta visiosta lähdin liikkeelle aloittaessani opinnäytetyöni työstämisen.

Opinnäytetyöni käsittelee Voimalan hyvinvointikulmaan suunnittelemani musiikinkuuntelupistettä ja sinne kuunneltavaksi toteuttamaani äänimateriaalia. Toimeksiantajani on Voimala, joka on Karelia-ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan keskuksen kehittämis- ja palveluympäristö, jonka tavoitteena on kehittää oppilaitoksen palvelutoimintaa moniammatillisesti eri koulutusalojen, asiakkaiden ja työelämäkumppaneiden kesken. Hyvinvointikulma on käynnissä oleva kehittämispilotti, jonka tavoitteena on luoda Tikkarinteen kampukselle kehittynyt versio perinteisestä itsehoitopisteestä. Hyvinvointikulma avataan yleisölle tammikuussa 2015. Yksi hyvinvointikulman tarjoamista palveluista tulee olemaan suunnittelemani ja toteuttamani musiikinkuuntelupiste. Kuuntelupisteessä on kuunneltavissa neljä tekemääni ääniteosta. Tässä raportissa kerron teoksien syntyprosessista ja arvioin teosten onnistumista tavoitteisiin verraten. Esittelen projektin kannalta tärkeää tietoperustaa, sekä kokemuksiani ja havaintojani aihepiirien parissa. Pohdin työssäni sitä, kuinka toimia muusikkona ja säveltäjänä, kun tarkoituksena on luoda hyvinvointia edistävää äänimateriaalia. Esittelen myös tämänhetkisen vision siitä, millainen musiikinkuuntelupisteestä lopulta tulee.

Ajatus opinnäytetyöhön syntyi ollessani työharjoittelussa Voimala-yhteisössä. Hyvinvointikulma-projektin tapaamisessa aloin miettimään, mitä minä muusikkona voisin tarjota tälle hankkeelle? Millä tavalla musiikin koulutusohjelman opiskelijat voisivat osallistua tähän pilottiin? Hankkeessa mukana olevilta muiden alojen opiskelijoilta tuli ehdotuksia erilaisista työpajoista ja esiintymisistä, joita musiikinopiskelijat voisivat hyvinvointikulman tiloissa toteuttaa. Ideat olivat

hyviä, mutta vaativat aina musiikinopiskelijan läsnäoloa ja näin ollen olisivat tarjolla käyttäjille hyvin rajatusti ja aikataulutetusti. Mietin, miten musiikki voisi olla osana itsehoitopistettä, entä millainen olisi musiikillinen itsehoitopiste? Näistä ajatuksista syntyi idea tarjota hyvinvointikulmaan musiikinkuuntelupistettä, johon musiikinopiskelijat voisivat luoda kuunneltavaa materiaalia. Kuuntelupisteessä olisi mukava nojatuoli, johon voisi uppoutua, laittaa kuulokkeet päähän ja kuunnella musiikkia, joka veisi ajatukset muualle kiireestä, stressistä ja muista ikävistä arkea hankaloittavista asioista. Olen lukenut musiikin myönteisistä vaikutuksista ihmisen hyvinvointiin sekä hieman musiikkiterapiasta, ja aihe kiinnostaa minua. Opinnäytetyön tekeminen aiheesta antoi minulle mahdollisuuden syventyä projektiin ja kehitellä ajatustani musiikillisesta itsehoitopisteestä.

2 Musiikin vaikutus hyvinvointiin

Musiikkiterapeutti Even Ruudin mukaan osa-alueet, joiden kautta musiikki voi lisätä elämänlaatua arjessa, voi kategorisoida seuraavasti: ”ymmärrys tunteista, itsehallinta, kuuluvuudentunne, ja elämän merkitykselliseksi kokeminen” (Ruud 1997, Saarikallion 2010, 280 mukaan). Musiikin vaikutus arkielämässä on hyvin tunnekeskeistä. Tärkeimmiksi motivaatiotekijöiksi musiikin kuuntelemiseen on tutkimuksissa osoitettu sen vaikutukset tunteisiin. Musiikilla pyritään lisäämään iloa, purkamaan jännittyneisyyttä, unohtamaan huolet ja murheet, sekä säätelämään ja luomaan halutunlaista ilmapiiriä. (Saarikallio 2010, 280 - 281.)

Olen itse päässyt kokeilemaan musiikin käyttöä hyvinvointia lisäävissä tarkoituksissa Voimalan muissa hankkeissa. Vaikutukset ovat olleet hyvin positiivisia ja helposti havaittavia. Oman kokemukseni mukaan musiikki toimii erityisen hyvin rentouttavana, piristävänä ja keskittymistä lisäävänä tekijänä.

2.1 Musiikkiterapia

Suomen musiikkiterapiayhdistys ry määrittelee musiikkiterapian kuntoutus- ja hoitomuodoksi, jossa musiikin eri elementtejä käytetään yksilöllisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Näitä elementtejä ovat esimerkiksi rytmi, melodia, harmonia, äänensävy ja dynamiikka. Musiikkiterapiaa toteutetaan sekä yksilö- että ryhmäterapiana. Se sopii kaikenikäisille, ja sitä voidaan soveltaa psyykkisten ja fyysisten sairauksien ja oireiden hoidossa. Musiikkiterapiaa voidaan käyttää osana kokonaihoitoa tai pääasiallisena hoitomuotona. (Ala-Ruona, Saukko & Tarkki 2001.)

Hoitomuotona musiikkiterapia on melko uusi ilmiö, sillä ammattimaisen musiikkiterapian juuret ulottuvat vain 1940-luvulle. Mainintoja musiikin käytöstä terapeutisessa tarkoituksessa löytyy kuitenkin muun muassa Vanhasta testamentista, jossa on kuvattu Daavidin musisointia kuningas Saulille, tarkoituksena tyyntäyttää ja rauhoittaa kuningasta. (Erkkilä 2007, 130.)

Lehtosen (1985, 37) mukaan olennainen osa musiikin parantavaa vaikutusta on musiikin kyky ilmaista jotain, mitä ei muuten voida kertoa. Musiikkiterapia auttaa käsittelemään kokemuksia, joita ei saada sanoin kerrottavaan muotoon. (Lehtonen 1985, 37.) Terapiassa musiikki on vuorovaikutteisen työskentelyn väline. Musiikkiterapian päämenetelmiksi luetaan musiikin tuottaminen soittaen tai laulaen ja musiikin kuuntelu. Musiikin tuottaminen voi olla improvisointia, säveltämistä tai olemassa olevien kappaleiden tulkitsemistä. Musiikkiterapia ei vaadi asiakkaalta musikaalisia taitoja tai musiikin harrastamista. (Erämaa 2004, 8.)

Musiikin kuuntelu on musiikkiterapian olennaisimpia menetelmiä. Kuuntelua voidaan menetelmänä käyttää myös silloin, kun asiakas ei kykene itse tuottamaan musiikkia (Lehikoinen 1973, 89). Kuunteluprosessiin voidaan liittää Ahoosen (1993, 182 - 184) mukaan kuusi erilaista terapiatavoitetta. Nämä ovat tunnetilan säilyttäminen, itsensä ja tunnetilan ymmärtäminen, tunnetilan purkaminen, ristiriitojen työstäminen, tunnetilan muuttaminen ja ongelmanratkaisun tukeminen.

2.2 Musiikin elementtien vaikutus

Tutkimusten mukaan melankolista, hidastempoista ja harmonialtaan mollivoitosta musiikkia kuunnellessa ihmisen verenkierto hidastuu. On myös tutkittu, että kuullessaan stimuloivaa, esimerkiksi rytmikästä musiikkia, ihmisen aivojen verenkierto vilkastuu. (Uusitalo 2000, 31.)

Tervo (2011, 209 - 210) esittelee artikkelissaan kolme musiikillista valtaelementtiä: rytmisen, melodisen ja harmonisen. Tervon mukaan rytmisen musiikki herättelee aktiiviseen ja toiminnalliseen vuorovaikutukseen. Rytmisen musiikki voi olla kiihdyttävää ja aiheuttaa motorisia vasteita, kuten tanssia tai tahdin polkemista jalalla. Toisaalta rytmisyys voi kiihtyneessä mielentilassa auttaa tunnetilojen jäsentelyä, ja sillä voi olla rauhoittava vaikutus. Musiikin hidastempoiset, pitkät melodiset kaaret herättävät Tervon mukaan rauhoittavia vasteita. Melodinen musiikki johtaa hänen mukaansa usein pohdiskeluun ja sisäänpäin katsomiseen. Erilaisilla harmonioilla tunnetiloja voidaan ohjailta haluttuun suuntaan. Sävelten yhtäaikainen soiminen voi herättää esimerkiksi tunteita sopusoinnusta tai ristiriidoista. Tällaisten yleistyksien lisäksi musiikin kokeminen on Tervon (2011, 211) mielestä aina henkilökohtaista, ja tästä syystä eri henkilöt voivat kokea saman musiikin hyvinkin eri tavalla.

Sanoitusten merkitys musiikillisena elementtinä korostuu etenkin nuorten kokemuksissa. Tervon (2011, 213) kokemusten mukaan lyriikat ovat etenkin nuorille tytöille erittäin tärkeä samaistumisen kohde. Tekstien avulla voi purkaa rai-voa, turhautuneisuutta, saada lohtua masentuneisuudessa ja käsitellä omaa identiteettiään. Teksti voi myös palvella siirtymäobjektina elämänvaiheiden taittekohtadassa. (Tervo 2000, 215.) Sanoitus musiikkikappaleen elementtinä rikastuttaa toki kappaleen vaikuttavuutta, mutta mielestäni samalla ohjailee kappa-leesta luotavaa tulkintaa. Joissain tilanteissa musiikkia kuunnellessa sanojen merkitys voi korostua niin suureksi, että koko huomio keskittyy pelkästään lyriikoihin. Instrumentaalikappaleissa kuulijalle jää enemmän tulkinnanvaraa, ja itselleni instrumentaalikappaleiden kuuntelu on usein rentouttavaa, sillä voin itse

”sanoittaa” mielessäni kappaleen ja antaa omien ajatusteni ohjalla kappaleen tarinaa.

2.3 Musiikin psykologiset ja fysiologiset vaikutukset

Musiikin vaikutus ihmisen verenpaineeseen ja aineenvaihduntaan todettiin jo 1800-luvulla. Musiikkielämyksestä saatava mielihyvän tunne aktivoi fyysisesti, sillä se perustuu fysiologisiin reaktioihin. Toistuvasti koettuna nämä reaktiot nostavat elimistön endorfiinitasoa ja lisäävät hyvänolon tunnetta. Musiikin käyttö kivunlievitykseen perustuu siihen, että kipua tunteva ihminen keskittää tietoisuutensa kivun sijasta musiikkiin. Samoin periaattein musiikkia voidaan käyttää myös ahdistuksen, pelon ja stressitilanteiden lieventämiseen. (Uusitalo 2000, 32.) Tähän tarkoitukseen näkisin sopivaksi kaiken musiikin, joka herättää kuulijain mielenkiinnon ja pitää sitä yllä. Musiikin tulee olla tarpeeksi yllätyksellistä, jotta kuulijain ajatukset keskittyvät kipujen ja negatiivisten tunteiden sijasta kuuntelemiseen ja musiikkiin paneutumiseen.

Uusitalo (2000, 32) esittää, että musiikki voidaan ajatella itsessään eräänlaisena psyykkisenä prosessina, koska siihen sisältyvät jännitystilat ja purkautumiset ovat samanlaisia kuin psyyken toiminnassa. Voisiko siis olla mahdollista tehdä tietoisesti johonkin psyykkiseen päämäärään tähtäävää musiikkia? Tämä kysymys on pyörinyt mielessäni koko projektin ajan, mutta en ole löytänyt siihen vastausta. Musiikin kokeminen on niin yksilöllistä, ja psyyken toiminta niin monimutkaista, että saman musiikkikappaleen aiheuttamat tuntemukset voivat olla eri kuulijoilla täysin erilaisia.

Musiikkikokemus voi olla myös transitionaalikokemus, jossa musiikki toimii välimatkana todellisuuteen. Musiikin avulla voi suojautua tuskallisilta tunteilta ja tapahtumilta, sillä musiikin maailmassa todellisuuden lainalaisuudet eivät ole voimassa. (Ahonen 1997, 59 - 60.)

3 Äänittäminen ja äänen jälkikäsittely

Äänittämiseen ja äänen jälkikäsittelyyn olen syventynyt erilaisten äänitysprojektien kautta. Olen käynyt opintojeni aikana suuntautumisopintoina musiikkitekniikan kursseja, joilta olen saanut tietoja studiotyöskentelystä. Suurimman osan kokemuksestani olen kuitenkin hankkinut itse kokeilemalla ja niin sanotusti ”kantapään kautta”.

Äänitystilannetta rakennettaessa tärkein tavoite on saavuttaa valituilla ratkaisuilla mahdollisimman hyvä äänenlaatu ja tarkoitukseen soveltuva sointi. Ensimmäinen ja tärkein lähtökohta tälle on hyvältä kuulostava äänilähde. Luonnolliseen tilasointiin ja hyviin soittimiin panostaminen on siis tärkeää. Äänenlaatuun vaikuttaa olennaisesti myös mikrofonien valinta ja sijoittelu. Tähän kannattaa äänityksen suunnittelu- ja rakennusvaiheessa varata riittävästi aikaa. (Suntola 2000, 41 - 42.)

3.1 Mikrofonien valinta

Mikrofonin ominaisaandi määräytyy useista tekijöistä joista tärkeimpiä ovat tyyppi, suuntakuvio ja kalvon koko. Mikrofonityyppejä ovat kondensaattorimikrofonit ja dynaamiset mikrofonit. Kondensaattorimikrofonit ovat herkkiä ja niillä on yleensä paras taajuusvaste. Ne toistavat hyvin korkeita taajuuksia ja transientteja, eli signaalin nopeita muutoksia. Kondensaattorimikrofoneja käytetään etenkin akustisten soittimien ja laulun äänityksessä. Dynaamiset mikrofonit ovat kestävämpiä, mutta taajuusvaste ja transienttiherkkyys eivät ole kondensaattorimikrofonien luokkaa. Dynaamisia mikrofoneja käytetään yleensä livetilanteissa. Studiossa niitä käytetään kovia äänenpaineita tuottavien soitinten, kuten rumpujen, äänityksessä. (Suntola 2000, 42.)

Mikrofonin suuntakuvio kertoo, mistä suunnasta mikrofoni ottaa ääntä. Hertta suuntakuvio on yleisin; sen herkkyys on mikrofonin kalvosta suoraan eteenpäin ja hieman sivuille. Pallokuvio ottaa ääntä tasaisesti joka suunnalta, ja kahdek-

sikko suuntakuviainen mikrofoni ottaa äänen edestä ja takaa, mutta ei sivuilta. (Träskelin 2013, 83.) Mitä laajempi suuntakuvio on käytössä, sitä enemmän talteen saadaan tilan heijastuksia. Kuivimpaan lähimikrofonisaundiin käytetään mahdollisimman kapeaa suuntakuviota, herttaa tai superherttaa. Jos äänitys toteutetaan studiolivenä, eli samassa tilassa soittaa useampi muusikko yhtä aikaa, on kapeiden suuntakuvioiden käyttö perusteltua. Näin ehkäistään muiden soittimien vuoto toisiin mikrofoneihin. (Suntola 2000, 42.)

Itse olen pyrkinyt kokeilemaan samalle äänilähteelle eri mikrofoneja, kuullakseni paremmin niiden erot. Mikrofonin valinnalla voi vaikuttaa olennaisesti myös saundiin. Joskus on olennaista saada talteen matalammat ja tummemmat taajuudet, kun taas toiseen tarkoitukseen samasta soittimesta voidaan haluta kirkkaampi ja diskanttivoittoisempi saundi.

3.2 Mikrofonien asettelu

Mikrofonien sijoittelussa tärkein työväline on aina äänittäjän korvat. Suntola (2000, 43) antaa ohjeeksi kuunnella soitinta eri puolilta yhdellä korvalla. Näin äänittäjä kuulee samoin kuin mikrofoni ja havaitsee erot soittimen soinnissa eri kohdissa instrumenttia. Yksittäiset lähimikitystekniikat ovat suosittuja kevyen musiikin äänityksessä. Myös stereo- ja tilamikitystekniikat ovat käyttökelpoisia äänitettäessä yhtä aikaa useita akustisia soittimia tai lauluryhmiä. Tilamikitystä voidaan käyttää myös ambienssin äänittämiseen. Mikrofonien etäisyyteen äänilähteestä voidaan soveltaa 3:1 sääntöä. Sen mukaan mikrofonien keskinäisen etäisyyden tulisi olla vähintään kolme kertaa niin suuri, mitä niiden etäisyys äänilähteestä on. (Suntola 2000, 43.)

Äänitettäessä tulisi aina pyrkiä instrumentista riippumatta välttämään vaihevirhettä. Jokaisella äänitetyllä äänellä on oma aaltomuotonsa, jossa on huippunsa ja suvantonsa. Kun usea mikrofoni tallentaa samaa ääntä, piirtyy äänen aaltomuoto kullekin raidalle eri lailla; riippuen muun muassa mikrofonin etäisyydestä äänilähteeseen nähden. Tällöin voi syntyä tilanne, jossa signaalien ääniaallot eivät ole samalla kohdalla. Kun raidat soitetaan päällekkäin, voivat ääniaaltojen

huiput ja matalimmat kohdat mennä ristiin keskenään. Pahimmassa tapauksessa tämä johtaa siihen, että ääni vaimenee täysin. Yleensä tällainen vaiheongelma ilmenee kuitenkin niin, että matalimmat taajuudet menettävät tehoaan. Ongelmat voidaan minimoida mikrofoniin asetellulla. Mikrofoneja kuuntelemalla sijoitusvaiheessa voidaan hakea sellaista asetelua, jossa soittimen kaikki taajuudet soivat hyvin. Huomiota kannattaa kiinnittää etenkin alataajuuksiin. (Träskelin 2013, 81.)

3.3 Jälkikäsitteily eli miksaus

Suntola (2000, 64) korostaa miksattaessa kappaleen analysointia musiikillisessa mielessä. Kappaleesta tulee kaivaa esiin punainen lanka, kappaleen tavoite ja tarkoitus. Huomio tulee keskittää erityisesti kokonaisuuteen, yksittäisten saundien muokkaamisen sijaan. Miksausta voi alkaa rakentamaan kappaleen keskeisimmistä elementeistä. Kun runko on saatu toimimaan hyvin, voi sitä alkaa maustamaan muilla elementeillä ja saundien värityksillä. Miksattaessa äänikuvan voi ajatella kolmiulotteisena kaiuttimien väliin. Voidaan ajatella, että rumpali on taaimpana, laulaja edessä, pianisti vasemmalla ja niin edelleen. Haluttuun äänikuvaan tulee kiinnittää huomiota jo mikrofoneja aseteltaessa. Kauemmas äänikuvassa haluttavat soittimet tulee mikittää kauempaa ja lähelle haluttavat lähempää. (Suntola 2000, 65 - 67.)

Äänittäjän kuulon subjektiivisuus ja sopeutuvaisuus on miksattaessa otettava huomioon pitämällä tarpeeksi taukoja ja jakamalla miksaaminen usealle päivälle. Kuuntelutaso tulisi koko ajan pitää vakiona ja mielellään tarpeeksi alhaisena. Eri kuunteluita kannattaa verrata, jos studiossa on mahdollisuus valita erilaisista kaiutinvaihtoehdoista. Näiden avulla voi koettaa simuloida keskivertokuulijan kuunteluolosuhteita. On tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että miksaus säilyttää oleelliset piirteensä ja balanssinsa eri olosuhteissa. Hyödyllistä on myös tehdä miksausvaiheessa kopio, jota voi kuunnella esimerkiksi koti- ja autostereoista. Lopullista miksausta tulee testata myös eri kuuntelutasoilla ja kiinnittää huomiota siihen, etteivät olennaiset elementit muutu hiljaa tai kovaa kuunneltaessa. (Suntola 2000, 67 - 69.)

4 Äänimaisemat

4.1 Erilaisia äänimaisemia

Käsitteenä äänimaisema painottaa ääniympäristön ymmärtämistä ja tuottamista. Kuuntelija ei ole vain äänienergian vastaanottaja, vaan aktiivinen osa äänimaisemaa. Kuuntelija sekä tulkitsee että tuottaa ääniympäristöään. Äänimaiseman voivat muodostaa kaikki äänet, jotka ihminen aisteillaan havaitsee. (Uimonen 2011.)

Kohdussa kasvavan lapsen aisteista ensimmäisenä herää eloon kuuloaisti. Ihmissikiön ensimmäinen aistimus on äidin sydämen rytmi. Tämä yhdistettynä verenkierron kohinaan, vatsan ääniin ja elimistön ulkopuolelta tuleviin vaimentuneisiin ääniin on ihmisen ensimmäinen kokemus äänestä, äidin elimistön sisäinen äänimaisema. (Kuljuntausta 2006, 16.)

Äänimaisematutkimuksen peruskäsitteitä ovat perusääni, äänimaamerkki, signaali ja lo-fi- ja hi-fi-termit. Perusäänellä tarkoitetaan ympäristön ääniä, joita ei tietoisesti kuunnella. Usein perusäänet kuuluvat taukoamatta ja muodostavat taustan muiden äänten havaitsemiselle. Tällaisia ääniä ovat esimerkiksi ilmastoinnin ääni, tuulen humina tai meren kohina. Usein näiden äänien vaikutukset ilmenevät elinympäristön vaihtumisen yhteydessä. Kaupungin ääniin tottuneen voi olla vaikea sopeutua rauhallisempaan ja hiljaisempaan maaseudun äänimaisemaan. (Uimonen 2011.)

Äänimaamerkki on samalla paikalla pitkään vaikuttanut alueelle ominainen ääni. Se voi olla kulttuurisesti tai historiallisesti merkittävä ääni, joka on tärkeä alueen asukkaille. Tällainen ääni on esimerkiksi Turun tuomiokirkon kellojen ääni. Signaali on merkityksellinen, tietoisesti kuultava ääni, joka välittää viestin. Tällaisia ääniä ovat hälytysäänet, puhelimen soittoäänet ja liikennevalojen merkkiäänet. (Uimonen 2011.)

Järviluoma (2003, 348) esittää yhdeksi merkittävimmistä äänimaiseman muutoksista teollistumisen aiheuttaman muutoksen. Tuolloin siirryttiin hi-fi-äänimaisemasta lo-fi-ympäristöön. Hi-fi-maisemassa äänet ovat kuultavissa selvästi toisistaan erottuvina, kun taas lo-fi-ympäristössä ne sekoittuvat toisiinsa ja peittyvät toistensa alle (Uimonen 2011). Tyypillinen lo-fi-ympäristö on vilkkaasti liikennöity kaupunkiympäristö. Ihmiset saattavat kokea lo-fi-ympäristön äänimaiseman myöskin rauhoittavana, juuri sen takia, etteivät äänet erotu toisistaan niin selkeästi. (Järviluoma 2003, 348.)

4.2 Äänimaisemamusiikki

Lähtökohta äänimaisemamusiikissa on kokonaisvaltainen soiva ympäristö äänitekstuureineen. Teoksiin äänitetään soivia tiloja, luonnonympäristöjen tai kaupunkitilojen äänellisiä kokonaisuuksia. Äänimaisemamusiikin äänet eivät ole alkuperättömiä, vaan kertovat juuri siitä paikasta, jossa säveltäjä on äänet tallentanut, ja siitä ajankohdasta, jolloin tallennus on tehty. (Kuljuntausta 2006, 109.) Äänimaisema on olemassa kaikessa äänitetyssä musiikissa, vaikka kyseessä ei olisi varsinainen äänimaisemateos. Tila, jossa musiikki äänitetään, on ympäristö, jolla on oma luonteensa ja äänimaisemansa. Tämä on lopullisen äänitteen kannalta merkittävä tekijä, sillä tarkoitukseen sopivalla äänitystilalla voidaan tukea musiikillisia tavoitteita.

Varhaisimpia äänimaisemateoksia on Luc Ferrarin *Presque Rien no 1*. Teos on tehty vuonna 1970, ja se on erään jugoslavalaisen rannikkokylän aamusta ja aamutoimista tehty ympäristöääninauhoitus. Äänitettä ei manipuloitu jälkikäteen muutoin kuin nostamalla äänenvoimakkuutta paikoin sekä lyhentämällä nauhoitteen kestoa. Äänimaisemamusiikkina voidaan pitää kuitenkin myös John Cagen jo vuonna 1952 tekemää teosta *4'33"*, jossa Cage hiljaisuudella julisti ympäristöäänänen esteettisyyttä. (Kuljuntausta 2006, 109 - 110.)

Myöhemmin hyvin suosituksi äänimaisemien käyttötavaksi on tullut ympäristöäänien yhdistäminen soitettuun musiikkiin. Kuljuntausta (2006, 110) pitää tätä kyseenalaisena, sillä hänen mielestään äänimaisema menettää ilmaisuvoiman-

sa, kun se yhdistetään tonaalisiin kudoksiin. Tällaisissa teoksissa äänimaisema jää usein taustalle ja kuulostaa irralliselta. Oma näkemykseni asiasta on, että ympäristön ääniä voi yhdistää musiikkiin myös siten, että elementit tukevat toisiaan. Äänimaisemaa käyttämällä voi kuulijan johdattaa pois konkreettisesta tilasta, jossa musiikkia kuunnellaan, ja näin lisätä musiikillisen ilmaisun tehoa. Musiikin herättämistä mielikuvista voi ammentaa vaikutteita ja tukea niitä sopivilla ympäristön äänillä. Myös äänimaiseman tunnelmaa voi tehostaa musiikillisilla ratkaisulla. Esimerkiksi harmonikkataiteilija Kimmo Pohjonen on onnistuneesti yhdistellyt ympäristöäänäniä ja musiikillisia elementtejä live-teoksessaan *Maamooottorisinfonia*, jossa Pohjonen soittaa yhdessä maatalouskoneiden kanssa (Pohjonen 2012).

Ympäristön ääniä voidaan käyttää myöskin perinteisiä musiikin tyyli- ja värityksiä noudattaen. Äänilähteenä voidaan käyttää ympäristöstä nauhoitettuja ääniä, joita käyttäen sävelletään musiikkikappaleita. Tällainen ympäristöäänäniä hyödyntävä teos on Evidence-yhtyeen teos *Copper Harbor*, jossa äänilähteenä on käytetty vesipumppaamossa tehtyjä äänityksiä. (Kuljuntausta 2006, 111.)

5 Opinnäytetyön lähtökohdat ja tehtävä

Opinnäytetyöni on toiminnallinen, ja sen tehtävänä on kuunneltavan sisällön luominen hyvinvointikulman musiikinkuuntelupisteeseen. Tekemälläni musiikilla pyrin vaikuttamaan kuulijan vointiin positiivisesti, ja helpottamaan arkisesta, mahdollisesti kiireisestä ja stressaavasta kouluympäristöstä irtautumista hetkeksi. Tavoitteiden toteuttamisessa olen hyödyntänyt hankkimaani tietoa musiikin vaikutuksista ihmisen hyvinvointiin sekä aikaisempia kokemuksiani aiheesta.

Toinen opinnäytetyöni tehtävä on luoda paikka, jossa tekemääni äänimateriaalia voidaan kuunnella. Tämä tehtävä tullaan viemään loppuun varsinaisen opinnäytetyön valmistumisen jälkeen toimeksiantajan aikataulujen vuoksi. Näin kävi, koska hyvinvointikulman avajaiset siirtyivät myöhempään ajankohtaan, kuin opinnäytetyön tekoa aloittaessa oli suunniteltu. Tähän vaikuttivat muun muassa

Tikkarinteellä tehdyt rakennustyöt. Tarkoituksena oli, että musiikinkuuntelupiste valmistuisi jo syksyn 2014 aikana. Tällöin olisin saanut opinnäytetyöhöni mukaan myös palautetta kuuntelupisteen toimivuudesta käyttäjäkokemusten myötä. Hyvinvointikulma avataan kuitenkin vasta tammikuussa 2015, jolloin myös minun työni esitellään yleisölle. Työskentely tulee siis jatkumaan, ja lopulliset opinnäytetyön tulokset ovat nähtävissä vasta hyvinvointikulman avajaisissa.

Musiikinkuuntelupisteen kohderyhmä on hyvinvointikulman käyttäjät, joita tulevat olemaan Karelia-ammattikorkeakoulun opiskelijat ja henkilökunta sekä ulkopuoliset käyttäjät joille hyvinvointikulmaa markkinoidaan. Voimalan tarkoituksena on suunnata hyvinvointikulman palveluita erityisesti ikäihmisille. Suurin käyttäjäryhmä tulee kuitenkin luultavasti olemaan opiskelijat.

Tavoitteenani on käynnistää musiikinkuuntelupisteen toiminta niin, että tulevaisuudessa kuunneltavissa voisi olla myös muiden tekemää äänimateriaalia. Pyrin siihen, että projekti kehittyisi ja jatkuisi myös sen jälkeen, kun en enää itse ole mukana hankkeessa. Tähän Voimala tarjoaa oppimisympäristönä hyvät mahdollisuudet.

Musiikkiteknologia on liittynyt suuntautumisopintojeni kautta olennaisesti opiskeluuni, ja minua on kiinnostanut ajatus musiikin tekemisestä tietokoneen avulla jo pitkään. Tässä projektissa halusin kokeilla, millä tavalla voisin editoida ääniteytistä improvisaatioista ääniteoksia. Halusin käyttää avukseni muita muusikoita, äänittämällä muiden soittoa ja laulua materiaaliksi, josta voisin työstää uusia teoksia käsittelemällä äänitteitä. Lopulliset teokset voivat siis olla hyvinkin erilaisia mitä muusikko soittohetkellä on ajatellut.

6 Prosessi

Ennen varsinaisen työskentelyn aloittamista luin kirjallisuutta musiikin käytöstä hyvinvoinnin- ja terveydenhoidossa sekä äänittämisestä ja äänen jälkikäsitteilystä. Tutustuin myös erilaisiin äänimaisemiin ja äänimaisemamusiikkiin. Pohdin

ympäristöäänien ja musiikin yhdistämistä ääniteoksissa ja tutustuin tällaisten teosten herättämiin mielipiteisiin.

Tarkoitukseni oli tehdä projektia koko kesä, ilman taukoja. Työskentely kuitenkin eteni niin, että materiaalin keräämisen ja työstämisen välissä oli selkeä tauko. Kesäkuussa äänitin materiaalia teoksia varten. Äänitysten jälkeen kuuntelin tehostearkistosta äänitteitä, joita voisin käyttää, ja kävin läpi osan itse äänittämästäni materiaalista. Hahmottelin myös jo joitakin teoksia ja valitsin improvisaatioista pätkiä, joita halusin käyttää. Varsinaisen materiaalin työstämisen aloitin kuitenkin vasta elokuussa. Jälkikäteen ajateltuna tauko oli todella tarpeellinen, sillä elokuussa aloitin työstämisen tuorein korvin ja ajatuksin. Kerätessäni materiaalia huomioni kiinnittyi vahvasti äänitysteknisiin asioihin, mutta palatesani tauon jälkeen äänitteiden pariin, pystyin kuuntelemaan improvisaatioiden musiikillista antia paremmin. Huomasin jälkikäteen kuitenkin joitakin asioita, jotka olivat äänityksissä menneet pieleen ja joiden takia jouduin hylkäämään esimerkiksi viuluäänityksissä kerätyn materiaalin käyttökelvottomana. Tämä tietenkin harmitti, mutta onnekseni kyseessä oli niin pieni osa, ettei projektin onnistuminen ollut tämän takaiskun vuoksi vaarassa.

6.1 Projektin käynnistäminen

Ensimmäinen asia jota jouduin miettimään varsinaista työskentelyvaihetta aloittaessani, oli miten hoitaisin äänitykset. Siinä, missä tilassa ja millä laitteistolla äänitykset toteutettiin, jouduin valitsemaan sillä hetkellä helpoimmin järjestyvän vaihtoehdon. Äänitykset toteutettiin Karelia-ammattikorkeakoulun tiloissa, Cadimef-studiossa Tiedepuistolla. Myös käyttämäni laitteisto oli ammattikorkeakoulun. Olisin mieluummin tehnyt äänitykset jossain muualla kuin studiossa, sillä improvisoiminen studiossa saattaa tuntua haastavalta ja luonnottomalta. Olisin halunnut tehdä äänitykset jossain muusikon kannalta rennommassa ja intiimimmässä tilassa. Ihanteellisena paikkana ajattelin esimerkiksi luonnonhelmassa sijaitsevaa puurakenteista kesämökkiä, jossa muusikko olisi saanut inspiraatiota myös ympäristöstä. Kaupungin keskellä sijaitseva studio ei mielestäni ole sellainen ympäristö, joka inspiroisi improvisointia haluamaani suuntaan,

mutta käytännön syistä äänitykset kuitenkin tehtiin siellä. Mikäli olisin itse omistanut riittävän äänityslaitteiston, tilanne olisi ollut toinen ja olisin voinut äänittää materiaalia haluamassani paikassa.

Olin alustavasti tiedustellut joiltakin opiskelukavereiltani halukkuutta osallistua opinnäytetyöhöni, antamalla minun äänittää improvisaatioitaan. Halusin äänittää mahdollisimman useita instrumentteja, joten kysyin mukaan kuutta eri muusikkoa, joista jokainen oli eri instrumentin taitaja. Heistä neljä pystyi osallistumaan äänityksiin ja aikataulu sovittiin osallistujien toiveiden mukaan.

6.2 Äänimateriaalin kerääminen

Äänimateriaalin kerääminen tapahtui pääosin kesäkuun 2014 kahden ensimmäisen viikon aikana. Ensimmäisellä viikolla äänitin projektiin osallistuneiden muiden muusikoiden improvisaatioita. Instrumentit, joita muusikot äänityksissä käyttivät olivat cittern, viulu, kantele, pitkähuilu, härjedalspipa, kitara ja laulu. Omia improvisaatioitani äänitin kesäkuun ensimmäisellä ja toisella viikolla. Itse käytin soittimina haitaria, pianoa, melodikkaa ja kalimbaa eli sormipianoa. Jokainen muusikko musisoi yksin, ja lisäksi äänitin kolme ryhmäimprovisaatiota joissa soitin itse haitaria, kahden muun muusikon soittaessa kanteletta ja viulua tai kitaraa. Halusin kerätä materiaaliksi muiden ja itseni improvisaatiota sen sijaan, että olisin säveltänyt teokset etukäteen täysin valmiiksi, sillä mielestäni parhaassa tapauksessa ihminen on improvisoidessaan avoin ja luo hetkessä jotain ainutkertaista ja aitoa. Jaakkosen (2010, 6) mukaan improvisoidessa puhutaan omalla sisäisellä tunteella, ainutkertaisella ja sanattomalla tavalla, joka parhaimmillaan synnyttää vapauden ilmaista itseään ja kehittää ihmistä kaikilla eri osa-alueille. Tämä oli minusta hieno ajatus, sillä halusin yrittää saada muusikot motivoitua välittämään erilaisia tunteita soitossaan ja laulussaan ja näin siirtämään näitä tunteita myös lopullisiin ääniteoksiin. Uskon, että improvisaation kautta musiikissa on mukana enemmän tunteita ja herkkyyttä, kuin jos olisin harkiten säveltänyt teokset ja sitten äänittänyt ne.

Aivomme ovat kehittäneet kuulemamme musiikin perusteella skeemoja, joiden mukaan luokittelemme musiikkia. Skeemat perustuvat toistoon ja ovat kulttuurisidonnaisia: sävel- ja tahtilajit, joita olemme tottuneet kuulemaan ovat meille tuttuja, ja kun kuulemme ensimmäistä kertaa jonkin muun kulttuurin musiikkia, kuulostaa se erikoiselta. Skeemat vaikuttavat musiikin kuunteluun, sillä ne luovat ennako-odotuksia musiikin sisällöstä, esimerkiksi rytmeistä, sointukuiluista, säerakenteesta ja sävelkulkujen etenemisestä. (Levitin 2006, 119 - 120.) Improvisoidussa melodiassa tulee välillä yllättäviä kohtia, joissa melodia tai rytmikka kehittyy sellaiseen suuntaan, jota ei olisi arvannut. Ne skeemat, joita improvisoivalla muusikolla on vaikuttavat toki siihen, miten hän improvisoi, mutta improvisaatiossa on aina mukana myös jonkin verran sattumaa, varsinkin silloin kun muusikko pystyy heittäytymään improvisaatioon. Tästä syystä uskon, että improvisoiduissa melodioissa on enemmän yllätyksellisyyttä kuin tarkkaan sävelletyissä. Toki sävelletäessä voidaan pyrkiä tekemään yllätyksellisiä ja odottamattomia ratkaisuja, mutta näen, että improvisoitaessa tällaiset ratkaisut tulevat jotenkin luonnollisemmin.

Halusin ääniteoksieni herättävän tunteita kuulijassaan, joten pohdin, miten saisin muusikot välittämään improvisaatioissaan omia senhetkisiä tunteitaan. Jouduin pohtimaan esimerkiksi sitä, millaisia ohjeita antaisin heille saadakseni mahdollisimman käyttökelpoista materiaalia ja mitä keinoja käyttäisin motivoitakseni muusikkoa äänitystilanteessa. En kuitenkaan halunnut ohjailla improvisaatioita liikaa, jotta muusikolla säilyisi luomisessa vapaus, eivätkä ohjeet sitoisi liikaa musisointia. Teetin muusikoilla muutaman erilaisen harjoituksen. Ensimmäinen oli improvisaatio, joka muutoin oli täysin vapaa, mutta sävellajiksi oli määrätty a-molli. Valitsin a-mollin siksi, että halusin itse improvisoida a-mollissa soivalla kalimballa ja toivoin voivani yhdistellä sitä muiden instrumenttien kanssa. Tämän harjoituksen teetin kaikille soittajille, mutta en laulajalle. Laulajaa pyysin kuitenkin joissakin toisissa harjoituksissa aloittamaan a-sävelestä.

Toinen harjoitus oli improvisointi videokuvan inspiroimana. Valitsin kaksi erityylistä videota, animaation, jossa oli vauhdikas juoni ja luontoaiheisen videon, jossa kuvattiin erilaisia luontokohteita eri puolilta maailmaa. Animaation kesto

oli minuuteissa 8:58 ja luontovideon 6:37. Videoiden tavoitteena oli herätellä muusikoissa erilaisia tunteita. Animaation vauhdikkuus kuului selvästi improvisaatioissa, joissa tunnelmat vaihtelivat nopeasti, kun taas luontovideon aikana soitetuissa improvisaatioissa musiikilliset linjat olivat pidempiä ja rauhallisempia.

Olin lukenut hyviä kokemuksia kuvien käytöstä improvisoidun musiikin lähteenä (Venäläinen 2014). Annoin muusikoille kolme kuvaa, jotka asetettiin nuottitelineeseen päällekkäin siten, että vain yksi kuva näkyi kerrallaan. Kuvina käytin aikakauslehdestä leikattua kuvaa, mainoskuvaa ja korttia, johon oli painettu kuva tekstiilitaideteoksesta. Annoin ohjeeksi improvisoida vapaasti mitä kuvasta mieleen tulee. Kun kuva oli käsitelty, muusikko siirsi sen sivuun ja otti improvisoinnin lähteeksi seuraavan kuvan. Kuvien pohjalta syntyi kolmen itsenäisen improvisaation sarja, joissa edellisten kuvien tunnelma kuitenkin vaikutti vahvasti myös jälkimmäisissä improvisaatioissa.

Yhtenä metodina käytin äänimaiseman päälle improvisointia. Laiton kuulokkeista kuulumaan Suomen Lapissa äänitettyä tunturin äänimaisemaa. Halusin kokeilla tätä metodia, koska ajatuksenani oli käyttää myös joissakin lopullisissa teoksissa luonnossa tehtyjä äänityksiä. Osalle muusikoista oli syntynyt ennakkoluuloja harjoitteesta kuultuaan siitä, mutta nämä käsitykset olivat muuttuneet improvisoidessa, ja kaikkien muusikoiden kokemus harjoitteesta oli jälkikäteen positiivinen.

Äänitystilanteessa jouduin jokaisen soittimen kohdalla pohtimaan mikrofonin valintaa ja asettelua tarkasti. Tavoitteenani oli jokaisen soittimen kohdalla mahdollisimman luonnollinen ja soittimelle ominainen sointi. Käytin tässä hyödynni aiempaa kokemustani ja tietojani aiheesta, joiden lisäksi luin aihepiiriä käsittelevää kirjallisuutta ja etsin tietoa internetistä. Etsin mikrofonin paikkaa kuuntelemalla soitinta eri puolilta, ensin omilla korvillani ja sitten kuulokkeiden kautta mikrofonia siirtelemällä. Yritin näin hahmottaa soittimen akustisia ominaisuuksia; missä ääni syntyy, miten se resonoi soittimessa ja mistä se tulee ulos. Kuuntelin myös tilan sointia eri puolilla studiota, ja valitsin tilamikrofonin paikan havaintojeni perusteella.

Käytössäni oli lukematon määrä erilaisia laadukkaita mikrofoneja, joiden valinnassa suurimpina vaikuttimina oli aikaisempi kokemukseni sekä opettajani Juha Linnan mielipide. Olin aikaisemmin äänittänyt miltei kaikkia soittimia, joita tässäkin projektissa käytettiin, ja päädyin valitsemaan soittimille aiemmissa projekteissa hyväksi havaitsemani mikrofonit. Viulua, huiluja ja kalimbaa en ollut aiemmin äänittänyt, joten näiden soitinten kohdalla kysyin opettajani mielipiteen siitä, millä mikrofonilla hän lähtisi soittimia äänittämään. Käyttämäni mikrofonit ja niiden asettelu soitinkohtaisesti on esitelty liitteessä 1.

Äänityksissä käytin Pro Tools 8 -ohjelmaa. Ohjelmiston valinta oli selkeä, sillä on ole koskaan käyttänyt äänittämiseen tai miksaamiseen mitään muuta ohjelmistoa. Äänitystilanne sujui melko helposti, pahimmilta teknisiltä ongelmilta vältyttiin. Käyttämässäni studiossa soittohuone ja tarkkaamo ovat eri tiloissa siten, ettei niiden välillä ole ikkunaa. Tarkkaamoon lähetetään kuvaa soittoatilasta kameran välityksellä, mutta soittoatilasta ei pysty näkemään tarkkaamon puolelle. Kysyin jokaiselta muusikolta ennen improvisaatioiden aloittamista, haluaako hän, että poistun tarkkaamosta äänityksen ajaksi. Halusin taata muusikoille rauhan työskennellä, ilman tunnetta siitä, että joku koko ajan kuuntelee heidän improvisointiaan.

Omien improvisaatioideni äänittäminen oli haastavaa ja työlästä, sillä jouduin kulkemaan tarkkaamon ja soittoalan välillä testaamassa mikrofoneja ja säätämässä äänisignaalien tulotasot sopivaksi. Toteutin tämän äänittämällä pieniä koepätkiä, joita sitten kuuntelin ja joiden perusteella tein muutoksia säätöihin. Omassa soitossani käytin inspiraationa myös muiden soittamia improvisaatioita, joita kuuntelin kuulokkeilla äänittäessäni omaa soittoaani.

6.3 Materiaalin työstäminen ääniteoksiksi

Kuuntelin läpi äänittämäni improvisaatiot ja tein ääniraitoihin merkintöjä sellaisiin kohtiin, joissa mielestäni oli käyttökelpoista materiaalia. Olin äänittänyt kaikki improvisaatiot samaan Pro Tools -sessioon peräkkäin, ja jokaista teosta varten tein sessiosta uuden tallennuksen, jota aloin työstää. Valitessani materiaalin

joukosta niitä soitto- ja lauluotoksia, joita haluaisin käyttää, toimin hyvin intuitiivisesti. Tietenkin oppimani asiat musiikin vaikutuksesta ihmiseen vaikuttivat taustalla, mutta en lähtenyt tietoisesti tekemään esimerkiksi rauhoittavaa ääniteosta. Voisi sanoa, että materiaali, jota minulla oli käytössäni, ohjaili minua enemmän kuin minä sitä. Jokainen teos lähti liikkeelle jostakin hyvästä melodiasta, joka löytyi äänitetyn materiaalin joukosta. Etsin materiaalista haluamani kohdat ja poistin sellaiset raidat, joita en halunnut käyttää. Improvisaatioista löytyi muutama jo valmiiksi hyvin käyttökelpoinen aihio, jotka kuulostivat melkein valmiilta kappaleilta. Leikkasin improvisaatioita mieleni mukaan ja kokosin eri paloista neljä hyvin erilaista kappaletta. Kappaleiden pituudet vaihtelevat viidestä seitsemään minuuttiin.

Kun musiikillinen rakenne kussakin teoksessa oli hahmottunut, oli minulle syntynyt jo selkeitä mielikuvia kappaleiden luonteista. Mietin, millaiseen ympäristöön musiikki johdatti mieltäni ja millaisen äänimaiseman haluaisin luoda musiikin ympärille tukemaan tunnelmaa. Käytin tehostearkistosta löytämiäni äänitteitä luomaan kappaleisiin haluamaani tunnelmaa ja maisemaa. Kolmesta tekemästani kappaleesta syntyi selkeästi äänimaisemamusiikkia, jossa yhdistyy soitettu musiikki ympäristön ääniin. Yksi kappaleista on pelkästään soitettua musiikkia. Halusin tehdä yhden sellaisen kappaleen, jossa kuuntelijan mielikuvitukselle jäisi vielä enemmän tilaa kuvittaa musiikkia, eikä teos johdattelisi selkeästi mihinkään ympäristöön. Esittelen jokaisen teoksen syntyprosessia yksitellen lisää luvussa seitsemän, jossa esittelen projektin tuotokset.

Kun kappaleiden rungot olivat valmiina, keskityin miksaamisessa saundien muokkaamiseen ja haluamani äänikuvan luontiin. Mietin kappalekohtaisesti eri elementtien panoroinnin ja kokeilin erilaisia vaihtoehtoja. Koska kappaleet on suunniteltu kuunneltavaksi kuulokkeilla, panoroinnilla pystyi tekemään vaikuttavia ulottuvuuksia äänikuvaan. Pysin luomaan kuulijalle kolmiulotteisen äänikuvan, josta löytyy eri syvyyksiä. Taitojeni mukaan yritin muokata yksittäisiä saundeja haluamaani suuntaan, mutta se oli todella hankalaa. Usein minulla oli tarkka visio siitä, mitä soittimen sointiin halusin lisää tai mitä vähentää, mutta en osannut toteuttaa sitä haluamallani tavalla.

6.4 Koyleisön palaute ja teoksien viimeistely

Miksausvaiheessa pyysin muutamaa henkilöä kuuntelemaan teokset. Olin tullut työskentelyssä umpikujan, enkä osannut jatkaa kappaleiden työstämistä. Teosten kuunteluttaminen muilla avasi myös omaa kuulokuvaani, ja toi esiin uusia näkökulmia kappaleista. Ulkopuoliselta kappaleet ensimmäistä kertaa kuulvalta yleisöltä tullut palaute selvensi sitä, miten jatkaa työskentelyä. Etenkin *Sadepäivä* -kappaleeseen sain kuulijoilta konkreettista tuotannollista apua.

Kun olin itse tyytyväinen teoksiin ja ne olivat mielestäni melko valmiita, pyysin jälleen uusilta kuulijoilta mielipiteitä teoksista. Vastaanotto oli todella positiivinen, ja olin jopa hivenen yllätynyt siitä kuinka hyvin tavoitteeni kappaleiden vaikutuksista toteutuivat. Kaikki kuulijat olivat yhtä mieltä siitä, että teokset olivat hyvin visuaalisia ja niihin oli helppo uppoutua ja keskittyä. Kuulijat kertoivat myös kaikkien teosten toimivan rentouttavina ja virkistävinä. Tämä oli hienoa kuulla, sillä varsinaisesta kohderyhmästä merkittävä osa tulee olemaan kiireisiä opiskelijoita, ja yhtenä tärkeimpänä tavoitteenani oli luoda stressiä lieventäviä ja keskittymistä parantavia ääniteoksia.

Osa kuulijoista koki jotkin tietyt äänet, kuten lintujen viserryksen, liian voimakkaana ja hivenen häiritsevänä. Vähensin äänenvoimakkuutta tällaisista terävistä äänistä, etteivät ne pistä liikaa korvaan, vaan sulautuvat paremmin ympäröivään äänimaisemaan.

Miksauksen tarkistus ja kappaleiden masterointi tapahtuu siinä vaiheessa, kun toimeksiantajan taholta selviää kalusto, joka musiikinkuuntelupisteeseen tulee. Mikäli kuuntelu tapahtuu kuulokkeilla, mikä on tällä hetkellä todennäköisin vaihtoehto, miksaus täytyy viimeistellä niillä kyseisillä kuulokkeilla, jotka käyttöön tulevat. Jos taas päädyimme toimeksiantajan ja toimitilavastaavan kanssa valitsemaan kaiuttimilla varustetun tuolin, lopullinen miksaus ja masterointi onkin hivenen hankalampi toteuttaa. Tällaisessa tapauksessa aion tehdä kappaleista välimasterointeja, joita käyn kuuntelemassa kyseisessä tuolissa, ja sitten muokkaan tarvittavaan suuntaan.

6.5 Musiikinkuuntelupiste

Toivoin kuuntelupisteen sijoituspaikaksi rauhallista nurkkausta hyvinvointikulman tilasta. Hyvinvointikulman suunnittelu ja rakentaminen oli kuitenkin opinnäytetyön aiheen esitellessäni jo niin pitkällä, ettei varsinaiseen hyvinvointikulmaan saatu mahdutettua tilaa musiikinkuuntelupisteelle. Tikkarinteen kampuksen toimitilavastaavan ja toimeksiantajan edustajan ehdotus paikasta on hyvinvointikulman ulkopuolella, itsehoitopisteen sisäänkäynnin edustalla. Tuoli tulisi leveän seinäpalkin eteen aulatilaan (liite 2). Paikka on näkyvämpi kuin hyvinvointikulman seinien sisäpuolella, ja tuoliin istahtamisen kynnyks on näin varmasti matalampi. Tässä paikassa ulkopuolinen hälinä ja melu on kuitenkin suurempaa, ja näin ollen vaatimukset tuolista ja kuuntelun järjestämisestä ovat korkeammat. Koska kyseessä kuitenkin on liikuteltavissa oleva kaluste, tulee lopullinen paikka määräytymään varmaksi vasta siinä vaiheessa, kun hankinnat on tehty ja ideoiden toimivuutta päästään kokeilemaan oikeassa ympäristössä.

Oma toiveeni kuuntelupisteeseen tulevasta tuolista oli, että tuoli olisi mukava istua. Olin ajatellut ihan tavallista nojatuolia, ja ulkopuolisen metelin häivyttämisen hoitamista suljetuilla kuulokkeilla. Toimeksiantaja esitteli kaksi tuolia, jotka eivät olleet perinteisiä nojatuoleja, vaan kalusteita, joissa akustiikkaan oli kiinnitetty huomiota. Tuoleissa oli seinämät, jotka vaimentavat ulkopuolelta tulevia ääniä. Toinen ehdotuksista on Studio Antti E:n Silence sound center -tuoli (liite 3), joka on saatavilla myös kaiuttimilla varustettuna. Tuoli tulee testattavaksi Joensuuun, jolloin pääsemme kokeilemaan sitä, millainen äänentoisto ja akustiikka tuolissa on. Toinen vaihtoehto tuoliksi on LoOok industriesin The box lounge (liite 4). Näistä kahdesta omaa silmääni miellyttää enemmän Silence sound center, mutta aion kokeilla molempia tuoleja. Mikäli Silence sound center -tuolin kaiutintratkaisu on toimiva ääniteoksieni kannalta ja tuoli sulkee ympäröiviä ääniä niin hyvin, että siinä istuessa pystyy keskittymään pelkkään musiikkiin, en näe ongelmaksi tätä vaihtoehtoa. Jos äänentoisto ei kuitenkaan vastaa toiveita ja kuuntelu toteutetaan alkuperäisen suunnitelman mukaan kuulokkeilla, vaikuttaa tuolin valinnassa myös se, kumpi tuoleista tarjoaa käyttäjälleen enemmän yksityisyyttä ja vaimentaa paremmin ulkopuolelta tulevia ääniä.

Siihen millaisella laitteistolla kappaleet toistetaan, ei minulla ole vahvaa mielipidettä. Tärkeintä on, että laitteisto on tarpeeksi helppokäyttöinen ja äänenlaatu hyvä. Tekninen asiantuntija vastaa tämän asian toteutuksesta ja siinä määrin mitä olen hänen kanssaan aiheesta keskustellut, luotan hänen näkemykseensä. Itse olin ajatellut, että kuuntelu voidaan järjestää vaikka cd-soittimella, mutta se ei ole ratkaisuna kovin helppokäyttöinen. Tällä hetkellä näyttäisi siltä, että kappaleet tulevat kuunneltavaksi mp3-formaatissa tabletilta. Tabletin hyviä puolia on sen pieni koko ja helppous käyttää. Lisäksi näytölle saa helposti esittelytekstit kappaleista sekä ohjeistuksen musiikinkuuntelupisteen käytöstä. Tällöin tuolin yhteyteen ei tarvitsisi mitään erillistä käyttöopasta, ja kun kuuntelupisteeseen toivottavasti tehdään tulevaisuudessa lisää kuunneltavaa materiaalia, on sen lisääminen valikoimaan helppoa.

Mikäli kuuntelu toteutetaan kuulokkeilla, vaikuttaa kuulokkeiden valintaan olennaisesti tuolin akustiikka ja ulkopuolisen metelin määrä. Jos ulkopuolelta tulevat äänet saadaan vaimennettua riittävästi tuolin valinnalla ja sijoittelulla, puoliavoimet kuulokkeet ovat hyvä ratkaisu. Mikäli tuolin äänenvaimennus ei riitä, täytyy valita suljetut kuulokkeet, jotka eivät päästä sisäpuolelleen ulkopuolisia ääniä.

7 Ääniteokset

Tässä luvussa käsittelen työskentelyn tuloksena syntyneitä ääniteoksia. Esittelen jokaisen teoksen syntyä ja ratkaisuja joihin päädyin teoksia tehdessäni. Pohdin myös sitä, millä tavoin kuulija voi kyseisen teoksen kokea ja millaisia tunteita se saattaa herättää.

En väitä, että projektissa tekemäni ääniteokset vaikuttaisivat jokaiseen kuulijaan samalla tavalla. Joihinkin kuulijoihin kappaleet eivät välttämättä vaikuta millään tavalla. Esitän teoksista oman näkemykseni, johon toki on vaikuttanut kappaleista saamani palaute, mutta joka on minun henkilökohtaisten kokemuksieni kautta muodostunut käsitys siitä, millä tavoin teokset voisivat vaikuttaa kuulijoi-

hin. Saamastani palautteesta voin todeta, että tekemilläni ääniteoksilla on mahdollista herättää voimakkaita mielikuvia. Kuitenkin musiikin kuuntelukokemus on aina erilainen ja henkilökohtainen. Musiikki toimii mielikuvien herättelijänä, ja mielikuvat eivät tule musiikista vaan kuulijasta itsestään (Koponen 2011, 20).

7.1 Sadepäivä

Sadepäivä sai alkunsa kahteen sointuun perustuvasta melodiakuviosta, joka löytyi kalimbaäänitysten joukosta. Leikkaamalla kokosin kalimballa soittamistani melodioista kokonaisuuden. Pysin melodialla rauhallisuuteen ja toistoon; toistamalla samaa melodiakulkua pitkään kuulijalle syntyy odotus siitä, että kuvio tulee jatkumaan samanlaisena. Muuttamalla melodiakulkua, olisin voinut rikkoa odotuksia, ja saada kuulijan kiinnostumaan ja yllättymään (Levitin 2010, 120 - 122). Halusin kuitenkin pitää kalimban soittaman melodian ennalta arvattavissa ja luoda kappaleeseen jännitteitä muilla tavoin. Äänitetystä materiaalista löytyi pätkä laulua, joka sopi sävellajiltaan kalimban soittamaan riffiin. Leikkelin pätkästä eripituisia osia ja sijoittelin niitä sopivaksi katsomiini kohtiin. Lisäsin lauluun paljon kaikua, jotta sain laulusta utuisen kuuloista.

Kalimban ääni toi mieleeni sateen, ja sain idean sadepäivästä ja sateisesta äänimaisemasta. Utuinen laulu kuulosti siltä, kun se tulisi jostain kaukaa. Laulu kuulosti myös hieman pelottavalta, josta sain ajatuksen ullakosta. Kuvittelin olevani ullakolla sateisena päivänä, ja kuuntelevani siellä rauhallista utuista musiikkia. Ullakon äänimaisemaa pyrin luomaan kappaleeseen narahduksilla, kolahduksilla ja kaiulla. Käytin efektiääninä materiaalia tehostearkistosta, sekä haitarilla äänittämiäni palkeen ja nappuloiden ääniä, joita muokkasin digitaalisilla efekteillä.

Halusin luoda äänimaisemaan jännittävää tunnelmaa ja yllätyksellisyyttä, joten lisäsin sateen joukkoon ukkosen ääniä. Kappaleen loppupuolella ukkonen laantuu ja sade lakkaa, lintujen alkaessa laulaa ja heinäsiirkojen sirittäessä. Samaan aikaan piano syrjäyttää kalimban ja ujeltava laulu muuttuu hyminäksi. Olin pitkään ajatellut koko teoksen päättyvän sateen loppumiseen ja kalimban

vain häipyvän pois lintujen jäädessä laulamaan. Kappaleen ollessa vielä kesken kuuntelutin sen kahdella ystävälläni, jotka olivat molemmat sitä mieltä, että kappale loppuu liian yhtäkkiä. Molemmat ehdottivat siihen jotain muutosta, joka veisi pois jännittyneestä tilasta. Sain toiselta teoksen kuulleelta paljon tuotannollista apua loppupuoliskon teossa. Päätin ottaa kappaleeseen mukaan pianon, jolla kehitelin levollisen melodian, johon koko teos päättyisi. Pianoosuudet äänitettyäni olin kokonaisuuteen todella tyytyväinen.

Tervo (2011, 209 - 210) kirjoittaa artikkelissaan, että musiikin herättämiä tunteuksia voi ohjailla harmonisilla ratkaisuilla, esimerkiksi purkamalla riitasointisen harmonian tasapainoiseksi. Tässä teoksessa pyrin tunnelmaan, joka ensin tuntuisi jännittyneeltä ja ehkä jopa ahdistuneelta, mutta purkautuisi sitten levolliseksi ja rentouttavaksi. Teos voisi toimia kuulijalle esimerkiksi stressiä lieventävänä, jos omaa jännittyneisyyttään saa kanavoitua kappaleeseen ja sitä kautta purettua pois.

7.2 Metsäpuro

Metsäpuro oli ensimmäinen teos jota ryhdyin työstämään. Kappale lähti liikkeelle kauniista kantelemelodiasta, jonka alkuperäistä rakennetta en juurikaan muuttanut. Muokkasin joitakin rytmisiä asioita, mutta muutoin säilytin melodian sellaisena, kuin muusikko oli soittohetkellä tarkoittanut.

Soitto oli soljuvaa ja kevyttä, ja toi mieleeni veden liplatuksen. Kappaleen äänimaisemaan hain metsäpuron solinaa. Kuvittelin itseni metsään, jossa pieni puro kulkee ja kanteleensoittaja soittaa musiikkia virran tahdissa. Veden äänet ovat äänimaisemassa tärkeimmässä osassa, mutta lisäsin taustalle myös hiljaisia metsän ääniä, joissa kuuluvat lintujen laulu ja tuulen humina.

Teoksen kuunnellut ystäväni sanoi hänelle tulleen kappaleesta mielikuva, jossa hän makaa laiturilla. Ehkä kappaleen puro voisikin olla metsässä kulkeva joki, jossa on pieni laiturit. Veden äänet tuntuivat herättävän myös muissa kappaleen kuulleissa vahvoja mielikuvia henkilökohtaisten kokemusten perusteella. Toi-

selle kuulijalle tuli mieleen kappaleesta järven ranta. Mietin, onko metsäpuro nimenä liian johdatteleva, sehän on oma tulkintani kappaleen äänimaisemasta ja pohjautuu omiin kokemuksiini. Halusin kuitenkin, että kappaleella olisi nimi, joka kertoisi äänimaisemasta. Vaikka kuuntelijalle syntyisi erilainen kuva ääniteoksesta, kuin nimestä olisi voinut päätellä, on mielestäni hyvä, että nimi johdattaa etukäteen veden äänien maailmaan. Tällöin nämä äänet eivät tule yllätyksenä, vaan alitajuisesti niihin on jo ehtinyt virittäytyä.

7.3 Polku

Citternillä soitetusta improvisaatiosta löytyi pätkä, jota halusin lähteä työstämään. Melodiassa minua kiehoi sen tasaisuus, halusin tehdä teoksen jossa dynaamiset vaihtelut ovat pieniä, ja musiikki ikään kuin ui kuulijan korviin ja hiljalleen häipyy jonnekin. Leikkaamalla ja toistamalla melodianpätkiä kokosin tällaisen kappaleen.

Rytmin tasaisuudesta ja kappaleen temposta tuli mieleeni kävelyn rytmi. Citternin heleä sointi taas toi mieleeni lintujen viserruksen, ja näistä mielikuvista syntyi ajatus kävelyretkestä metsässä. Polku kappaleen nimenä kuvastaa mielestäni hyvin ajatustani siitä, että musiikki tulee jostain ja vie jonnekin, lopulta kadoten kaukaisuuteen. Käytin tehosteena välillä kuuluvia askelten ääniä, jotka vievät kuulijaa konkreettisesti tähän tunnelmaan. Äänitaustana on Keski-Euroopassa sijaitsevassa metsässä tehty äänitys.

Loin teokseen syvyyttä erilaisilla kaiuilla, jotka esiintyvät silloin tällöin. Pyrin tarkoituksella eri pituisiin kaikuihin, jotta vaikutelma eteenpäin kulkemisesta vahvistuisi. Panoroin kaiut myös vaihtelevaan eri puolilla äänikuvaa. Näillä keinoilla toin teokseen vaihtelua, sillä soitto itsessään oli hyvin staattista. Koen kappaleen hyvin rauhallisena ja rauhoittavana, sen tasaisen melodian vuoksi, mutta toisaalta kappaleen heleä sointi ja mielikuva kävelyretkestä voivat edesauttaa myös piristävää vaikutusta. Voisin kuvitella tämän kappaleen toimivan hyvin myös taustamusiikkina esimerkiksi opiskeltaessa.

7.4 Kuvauksia

Tehtyäni kolme kappaletta, joissa kaikissa olin käyttänyt luonnon ääniä äänimaiseman luomiseen, halusin kokonaisuuteen mukaan yhden teoksen, jonka äänet olisivat pelkästään soitettua musiikkia. Tämä kappale löytyi kanteleäänitysten joukosta, improvisaatiosta, joka oli soitettu luontovideon inspiroimana. Pystyin kuulemaan soitossa videon kulun ja eri paikkojen kuvaukset. Musiikista välittyi vahvasti visuaalisuus.

Leikkasin improvisaatiosta mielestäni parhaat palat ja yhdistelin ne kokonaisuudeksi. Olin äänittänyt kanteletta kolmella eri mikrofonilla, ja miksatessa käytin hyödykseni kaikkia kolmea raitaa. Pystyin luomaan teokseen etäisyyksiä sijoittamalla eri mikrofonien tallentamat ääniraidat eri puolille äänikuvaa. Näin sain kappaleen välillä kuulostamaan siltä, kuin siinä olisi kaksi kannelta. Näillä keinoilla, sekä digitaalisella kaiulla, sain luotua kappaleeseen mielestäni hienon ympäristön.

Kappaleessa tunnelmat vaihtuvat melko nopeasti ja mietin ärsyttäisikö se kuulelijaa. Koen kuitenkin, että nimenomaan vaihtelevuus dynamiikassa ja tunnelmasta toiseen siirtyminen vaativat kuulijalta keskittymistä, mikä edesauttaa kappaleen tarkoitusta saada ajatukset pois muista asioista. Kappale etenee melodian varassa ja johtaa kuulijaansa pohdiskelemaan. Keskittymisen tekee helppoksi se, ettei melodian kehitys ole ennalta arvattavaa, jolloin kuulijan mielenkiinto herää, kun hän haluaa tietää mitä seuraavaksi tapahtuu.

8 Yhteenveto

Opinnäytetyöni onnistui mielestäni hyvin. Olen tyytyväinen tekemiini ääniteoksiin ja olen kehittynyt projektin aikana monella eri osa-alueella. Musiikinkuuntelupisteen avajaisten ajankohta muuttui projektin aikana, mutta siihen minulla ei henkilökohtaisesti ollut paljon mahdollisuuksia vaikuttaa. Tämän vuoksi opinnäytetyöstäni jäi pois palauteosio. Olisin halunnut vertailla kuuntelupisteen käyt-

täjäkokemuksia ja palautetta omiin tavoitteisiini jo tässä raportissa, mutta tämä vertailu jää tehtäväksi myöhemmin. En pystynyt myöskään esittelemään valmista musiikinkuuntelupistettä, mikä on harmillista, mutta täytyy muistaa, että painopiste minun työskentelyssäni oli kuitenkin äänimateriaalin tekemisessä. Fyysisen musiikinkuuntelupisteen työstäminen ja valmistelu jatkuu vielä opinnäytetyön jälkeenkin.

Ääniteokset onnistuivat hyvin, mutta olen hivenen yllätynyt siitä, miten loppujen lopuksi samankaltaisia ajatuksia teokset minussa ovat jälkikäteen herättäneet. Huomasin, että kaikissa teoksissa on yllätyksellisyyttä ja ennalta arvaamattomuutta, joka kiinnittää kuulijan huomion ja auttaa keskittymään kuuntelemiseen. Tämä olikin yksi päätavoitteistani, saada vedettyä kuulija hetkeksi pois arkisista ympyröistä. Työskentelyä aloittaessani ajattelin kuitenkin ehkä enemmän, että tekisin todella erilaisia ja eri tavoin vaikuttavia ääniteoksia. Nyt en näe teosten vaikuttavuuksissa niin suuria eroja, vaikka kaikki teokset ovatkin keskenään hyvin erilaisia. Sen palautteen ja kokemuksen valossa, joita minulla tällä hetkellä on, koen onnistuneeni tavoitteessani luoda hyvinvointiin positiivisesti vaikuttavaa äänimateriaalia. Paremmiin tavoitteiden täyttymistä voidaan tarkastella vasta hyvinvointikulman avajaisten jälkeen.

Aika projektin parissa kului välillä todella nopeasti, ja työ eteni vauhdilla, kun taas välillä työskentely tuntui todella tahmealta. Etenkin äänimateriaalia läpikäydessäni, ja sopivia improvisaatioita etsiessäni koin oloni turhautuneeksi. Olin projektin takia myös aika stressaantunut, sillä en kokenut olevani riittävän taitava tekemään sellaisia ääniteoksia, joita olin suunnitellut. Koin, että minulla oli ollut liian suuret luulot itsestäni, ja että tulisin auttamatta epäonnistumaan projektissa. Enää en ajattele näin, vaan olen tyytyväinen tekemiini kappaleisiin. Olen myös hyvin innoissani niistä mahdollisuuksista, mitä kuuntelupiste aukaisee muille musiikintekijöille, joita tämän kaltainen säveltäminen kiinnostaa. On ollut hienoa huomata, että myös toimeksiantaja ja muut tahot joiden kanssa olen ollut tekemisissä aiheen tiimoilta, ovat erittäin innostuneita musiikinkuuntelupisteen tarjoamista mahdollisuuksista. Tästä syystä uskon, että voin hyvillä mielin myös jättää työni, kun olen oman osani tehnyt, ja siitä mihin minä olen projektin vienyt voi joku muu jatkaa.

9 Pohdinta

Kun aloitin opinnäytetyöni suunnittelun minulla oli tavoitteena lähteä työstämään ääniteoksia tieteellisestä näkökulmasta. Halusin löytää mahdollisimman tarkkaa tietoa siitä, miten musiikki vaikuttaa ihmisessä ja mitkä musiikilliset seikat näihin vaikutuksiin johtavat. Halusin tietää voiko kuulijan olotilaa ja mielikuvia ohjailla, sekä onko todistettu joidenkin asioiden, esimerkiksi tietyn sävellajin, vaikuttavan aina samalla tavalla ihmiseen kuin ihmiseen. Kuten aiemmin olen jo todennut, en löytänyt aiheesta kovin tarkkaa tietoa. On todennäköistä, että joi-tain tämänkaltaisia tutkimuksia on tehty, mutta koska näkökulmani työskente-lyyn muuttui melko varhaisessa vaiheessa, ei tällaisten tutkimusten etsiminen käsiini ollut enää mielestäni tärkeää prosessin kannalta. Tajusin, että en ole tie-demies, joka asettelee säveliä tiettyyn järjestykseen pelkkien tutkimustulosten ja tieteen avulla. Muusikkona oma henkilökohtainen vaistoni ja kokemukseni vai-kuttivat hyvin paljon siihen millaisia sävellyksistä tuli. Myös se, että päätin koos-taa teokset improvisaatioista, toi teoksiin jo materiaalin keräysvaiheessa mu-kaan tunteita ja muusikoiden omia mielikuvia sekä tulkintoja, jotka kuuluvat soi-tossa ja laulussa. Päätin käyttää tätä hyödykseni ja antaa näiden tulkintojen johdatella ”sävellystyötäni”.

En näe itseäni niinkään kappaleiden säveltäjänä vaan enemmänkin tuottajana. Olen koonnut teoksia muiden soittamista improvisaatioista eli muiden säveltä-mistä aihioista. Toki minä olen osaltani muokannut sävellyksiä leikkelemällä ja uudelleen järjestelemällä ääniraidan palasia, joten siinä mielessä olen myös sä-veltänyt teokset, käyttäen hyödykseni toisen säveltämää materiaalia. Olen miet-tinyt tarkasti, millaisia ääniä ja elementtejä lisään kappaleeseen ja miten istutan musiikin osaksi äänimaisemaa. Tässä suhteessa näen itseni tuottajana.

Koen kehittyneeni tämän projektin aikana monella eri osa-alueella, ehkä eniten kuitenkin studiotyöskentelyssä. Koska toimin studiossa yksin, minun oli itse rat-kaistava kaikki eteeni tulleet ongelmat. Epäonnistumisilta en välttynyt, esimer-kiksi viuluäänitykset epäonnistuivat, kun raidalla kuului liikaa viulistin raskas hengitys. Mikrofonin oli mielestäni sijoitettu hyvin viulun saundin kannalta, mutta

minun olisi pitänyt ottaa huomioon myös soittajan hengitysäänien minimointi. En ollut kuitenkaan ennen äänittänyt viulua, joten en tajunnut huomioida tätä. Tällaiset kokemukset ovat kuitenkin oppimisen kannalta todella tärkeitä. Seuraavan kerran viulua äänittäessäni muistan takuulla kuunnella myös soittajan hengitystä.

Studiotyöskentely on kehittänyt kuuloani paljon erottelevammaksi kuin aiemmin. Siitä on todella paljon hyötyä miksatussa, mutta toisaalta haittaa vapaa-ajalla, kun kaipaisi lepoa, mutta kuulo on niin herkistynyt, etteivät korvat saa levätä pienimmiltäkään ääniltä. Pahimmilleen tilanne on mennyt pitkien studiossa vietettyjen päivien jälkeen, kun kotona naapurista kuuluvat äänet kuulostavat vähintään huudolta. On vaikeaa rentouttaa korvat, kun on koko päivän patistanut niitä kuulemaan tarkasti kaikkia taajuuksia. Mikäli tulen jatkamaan studiotyöskentelyä, tähän pitäisi löytää jonkinlainen ratkaisu. En osaa tällä hetkellä sanoa, haluanko jatkaa äänitetyöskentelyn parissa, sillä olen huomannut teknologian stressaavan minua aika paljon. En pidä tietokoneella työskentelystä niin paljon, kuin luulin, vaan olen huomannut olevani todella levoton ja hajamielinen silloin, kun minulla on meneillään jokin studioprojekti. Tämän opinnäytetyön tekeminen on vahvistanut käsitystäni tästä. Sen sijaan olen tämän prosessin aikana kiinnostunut todella paljon musiikin vaikutuksista terveyteen ja etenkin musiikkiterapiasta, josta haluaisin tulevaisuudessa oppia lisää. Olen pohtinut jopa jatkokoulutusmahdollisuuksia musiikkiterapian parissa.

Odotan innolla musiikinkuuntelupisteen avajaisia, että voin saada käyttäjiltä palautetta ääniteosten toimivuudesta. Kun kuuntelupiste on käytössä ja sieltä saadaan käyttäjäkokemuksia, käsitykseni äänen ja musiikin vaikutuksesta ihmisiin tulee varmasti muuttumaan ja kehittymään. Voisi ajatella, että tämä kuuntelupiste olisi ikään kuin prototyyppi, jonka käyttökokemusten pohjalta pystyisi tekemään uuden, vielä paremman ja paremmin hyvinvointia lisäävän pisteen. Olen kiinnostunut viemään ajatusta eteenpäin, ja toivottavasti samankaltaisia musiikinkuuntelupisteitä voisi rakentaa muihinkin hyvinvointikulmiin tai itsehoitopisteisiin. Minulta on myös kysytty mahdollisuuksia hankkia tekemiäni ääniteoksia käytettäväksi musiikinkuuntelupisteen ulkopuolella, terapeuttisessa käytössä. Tämänkaltaiselle äänimateriaalille on siis olemassa tilausta, ja minua

kiinnostaisi ryhtyä vastaamaan tähän tilaukseen. Haluaisin perehtyä lisää musiikin terveyttä edistäviin vaikutuksiin ja tehdä lisää tarkoitukseen sopivaa äänimateriaalia. Toivon, että musiikinkuuntelupiste tuo minulle näkyvyyttä ja mahdollisia uusia yhteistyökumppaneita aiheen parissa.

Lähteet

- Ahonen, H. 1993. Musiikki –sanaton kieli. Musiikkiterapian perusteet. Loimaa: Oy Finn Lectura Ab.
- Ahonen, H. 1997. Musiikki –sanaton kieli. Musiikkiterapian perusteet. 2. korjattu painos. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.
- Ala-Ruona, E., Saukko, P. & Tarkki, A. 2001. Musiikkiterapiapalvelut-esite.
- Erkkilä, J. 2007. Musiikkiterapia. Teoksessa Karttunen, L., Niemi, J. & Paster-nack, A. (toim.). Taide ja taudit. Tampere: Tampereen yliopisto, 130 - 151.
- Erämaa, E. 2004. ”Ei se oo vaan musiikinkuuntelua –kun se on todella musiikinkuuntelua” Musiikin kuuntelu musiikkiterapiamenetelmänä kolmen musiikkiterapeutin työssä. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Jaakkonen, M. 2010. Lukoista luovuuteen –improvisointi osana laulunopetusta. Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Pedagoginen opinnäytetyö.
- Järviluoma, H. 2003. Äänimaisematutkimus. Teoksessa Eerola, T., Louhivuori, J. & Moisala, P. (toim.). Johdatus musiikintutkimukseen. Helsinki: Suomen musiikkitieteellinen seura, 347 - 355.
- Koponen, M. 2011. Laulun sanojen merkitys musiikkiterapiassa osana musiikin kuuntelumenetelmää. Tampereen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/28523/Koponen_Mervi.pdf?sequence=2. 4.11.2014.
- Kuljuntausta, P. 2006. Äänen extreme. Helsinki: Like.
- Lehikoinen, P. 1973. Parantava musiikki. Helsinki: Musiikki Fazer.
- Lehtonen, K. 1985. Musiikkiterapian teoriaa kohti. Teoksessa Lehtonen, K. Musiikin symboliset ulottuvuudet. Lahti: Suomen musiikkiterapiayhdistys, 36 – 42.
- Levitin, D. 2006. Musiikki ja aivot: ihmisen erään pakkomielteen tiedettä. Helsinki: Terra Cognita.
- Saarikallio, S. 2010. Musiikin tunnerkitykset arkielämässä. Teoksessa Louhivuori, J. & Saarikallio, S. (toim.) Musiikkipsykologia. Jyväskylä: Atena, 279 - 293.
- Suntola, S. 2000. Luova studiotyö. Helsinki: Idemco Oy.
- Pohjonen, K. 2012. Earth machine music. Kimmo Pohjonen the official website. <http://kimmopohjonen.com/projects/earth-machine-music/>. 20.5.2014.
- Tervo, J. 2011. ”Siksi pukeudun mustaan” –psykoterapeuttinen musiikkiterapia nuoruusiän masennuksen hoidossa. Teoksessa Lämsä, A.-L. (toim.). Mieli maasta. Masentuneen nuoren kohtaaminen ja tukeminen. Juva: PS-kustannus, 208 - 248.
- Träskelin, J. 2013. Asiantuntijoiden seurassa kanteletta äänittämässä. Kantele 35 (3 - 4), 78 - 85.
- Uimonen, H. 2011. Äänimaisema –ai niin mikä? Akustisen ekologian seura ry. http://100aanimaisemaa.akueko.com/aanimaisema_mika.php. 20.5.2014.
- Uusitalo, H. 2000. Skitsofreniapotilaan musiikkiterapia. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.
- Venäläinen, J. 2014. Improvisoinnin opettaminen. Tutkiva opettajuus -artikkeli. 1.3.2014.

Äänityksissä käytetyt mikrofonit ja niiden sijoittelu

-Melodika, **AKG C 414B**, hertta suuntakuvio, viistosti melodikan alapuolelta, n.20cm päästä.

-Cittern, **Manley Reference Cardioid** hivenen yläviistosta ääniaukon kohdalta, n.40cm päästä. Yläpuolelta soittimen puolivälin kohdalta **Neumann TLM 170R P48**, pallo suuntakuviolla, tarkoituksena äänittää tilaa läheltä.

-Pitkähuilu ja härjedalspipa **Neumann TLM 170R P48**, kahdeksikko suuntakuvio. Noin 30cm etäisyydeltä ääniaukosta yläviistosta.

-Laulu, **Manley** suoraan kohti suuta n.30cm päästä.

-Viulu, **Manley** n.30cm vähän takaviistosta kohti ääniaukkoja.

-Kitara, **Manley** n. 30cm edestä kohti ääniaukkoa, vähän alapuolelta.

-Kirjokansi (kantele), **Sennheiser MKH 40 P48** ylhäältä, n.30cm kielistä, suunnattuna kanteleen diskanttikielien keskikohtaan. Bassopuolelle **Neumann TLM 170R P48** keskikohdasta n.15cm sivuttain kohti kieliä. Ryhmäimprovisaatiossa suuntakuviona hertta, yksin soittaessa kahdeksikko.

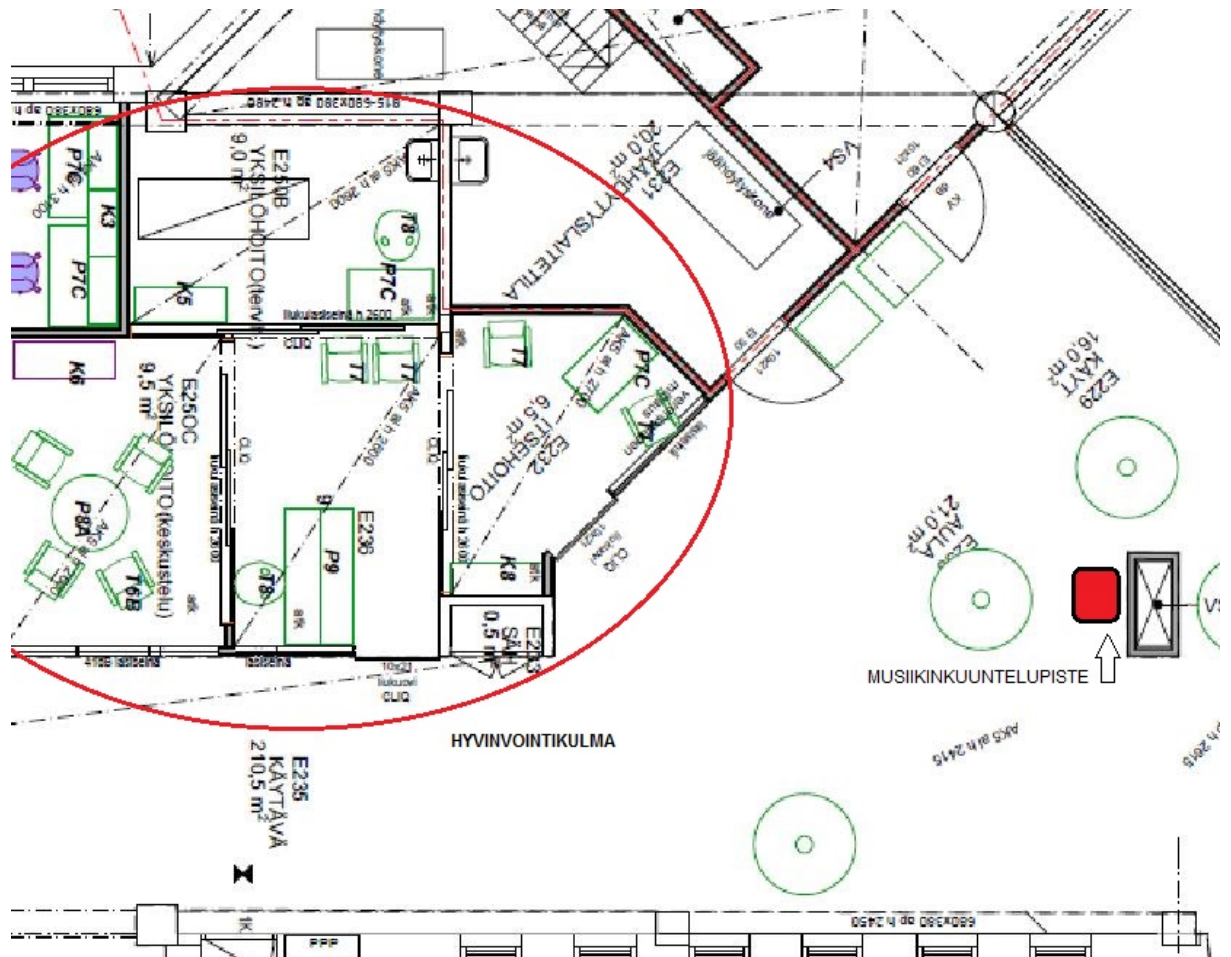
-Kaksirivinen haitari, **AKG C 414Bx2** stereopari, hertta suuntakuvio, t-raudassa, käännettynä hivenen sivuille.

-Viisirivinen haitari, diskantti **Sennheiser MKH 40 P48**, kohdistettuna diskantti-puolen keskikohtaan n.30cm päästä. Basso **Neumann TLM 170R P48**, hertta suuntakuvio, haitarin keskikohdan korkeudella, kohdistettuna vähän etuviistosta, n.50cm päässä palkeen ollessa suljettu.

- Ambience -mikrofonina kaikilla edellisillä soittimilla **Bruel & Kjar 4006**, pallo suuntakuvio, keskellä huonetta n. kolmen metrin korkeudessa, etäisyys äänilähteestä 3-4m. Ryhmäimprovisaatioissa mikrofoni asetettuna soittajien keskelle siten, että matkaa jokaiseen äänilähteeseen noin 2m.

-Kalimba, **Neumann TLM 170R P48**, kahdeksikko suuntakuvio, suoraan ylhäältä kohti sormipianoa n.15cm päässä. Ei ambience -mikroфонia.

Hyvinvointikulman pohjakuva

Silence sound center -tuoli

The Box Lounger -tuoli

